

โดย ดร.ปิญญา สิบฤทธิ์ประดิษฐ์

อนุกรรมการในคณะกรรมการการศึกษาและติดตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี

ESG กับทิศทางการปรับตัวของ นักบัญชีสากลและนักบัญชีไทย

ตอนที่ 5

สวัสดีครับ ท่านสมาชิกและผู้อ่าน

ฉบับนี้เรายังคงคุยกันในเรื่อง Environmental (สิ่งแวดล้อม) Social (สังคม) Governance (การกำกับดูแล) (ต่อไปจะเรียกว่า ESG) 3 คำที่นักบัญชีได้ยินคุ้นหู อ่านผ่านตาและหาความหมายในขณะนี้

ESG เป็นเรื่องใกล้ตัวของธุรกิจ นักบัญชีในธุรกิจขนาดใหญ่จะทราบภาพกว้าง ๆ ของ ESG ว่าเกิดอะไรขึ้น ในช่วง 2-3 ปีนี้ ในระดับสากลยังเน้น เรื่อง สภาพภูมิอากาศกับการกำกับดูแลที่จริงจังอย่างต่อเนื่อง

สภาพแวดล้อมทางภูมิอากาศที่มีปัญหารุนแรงขึ้น ต้องสกัดจัดการเร่งด่วนโดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนองค์กร สร้างวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยภายในต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนในองค์กร หากทุกองค์กรมีวัฒนธรรมเรื่องนี้ สภาพแวดล้อมอาจดีขึ้น

การกำกับดูแลยังเป็นประเด็นที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นจริง แม้องค์กรพยายามกำหนดโครงสร้างอย่างเหมาะสม แต่การทุจริตยังมีต่อไป บันทวนการกำกับดูแลที่ยั่งยืน **แนวคิดการทุจริต¹ (Fraud diamond) ประกอบด้วย 1.แรงกดดันทางการเงิน/แรงจูงใจเพราะกำไรที่เป็นเงิน 2.โอกาส (ปัจจัยสภาพแวดล้อม ลักษณะของผู้เสียหาย) 3.กำลังความสามารถ (ความรู้เกี่ยวกับการกำกับดูแล ความสามารถจัดการ/ตกแต่งรายการ) 4.การใช้เหตุผล (ความเชื่อว่าการทำละเมิดไม่ผิดขาดความเคารพสิทธิของบุคคลอื่น)** ทั้งหมดนี้ คนเป็นผู้คิดและคนเป็นผู้ผลักดันให้การกำกับดูแลเกิดขึ้นอย่างดี

สังคม ประกอบด้วยระบบนิเวศและคน เป็นปัจจัยเชื่อมโยงกับสภาพภูมิอากาศ และการกำกับดูแล การดำเนินการในสังคมจะหิวหาว หวาดเสียว หรือราบรื่น ย่อมขึ้นกับคนและปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม

ในยุคเทคโนโลยีคนเป็นผู้ดูแลการสร้างระบบและกติกาในสังคม แม้การทำให้เทคโนโลยีเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Machine Learning) ยังต้องเริ่มจากคน

ผลกระทบเรื่องหนึ่งที่ธุรกิจไม่อาจมองข้ามคือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้กิจการต้องปรับแต่งการดำเนินงานทั้งทุนสังคม (Social Capital) และทุนมนุษย์ (Human Capital)

ปัจจุบัน การรายงานความยั่งยืนทางสังคมที่ชัดเจน คือ One Report ตามหลักการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชน² ซึ่งเป็นการรายงานภาคบังคับ นักบัญชีที่สนใจและไม่ได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับบริษัทจดทะเบียน สามารถติดตามข้อมูลได้ที่เว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แต่หน่วยงานอื่นยังไม่มีข้อกำหนดชัดเจนด้วยเหตุนี้จึงคาดว่ามีการเตรียมการเรื่องนี้ค่อนข้างน้อย

¹ <https://www.salviol.com/post/fraud-diamond-theory>

² <https://www.sec.or.th/TH/Documents/Seminars/HRDDforListedCompanies.pdf>

ในระยะเวลา 2-3 ปีที่ COVID-19 ระบาด ทั้ง World Economic Forum (WEF) การประชุมประจำปีของสภาเศรษฐกิจโลก และ World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) สภาธุรกิจโลกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เสนอความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านสังคมไว้ TFAC Newsletter ฉบับนี้ จึงขอเสนอนักบัญชีด้วยมุมมองมิติสังคมเบื้องต้นในระดับสากล โดยเริ่มจาก WBCSD และในครั้งต่อไปจะขอเสนอ WEF เพื่อเตรียมการระหว่างที่คณะกรรมการมาตรฐานความยั่งยืนระหว่างประเทศเตรียมพัฒนามาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อไป

นักบัญชีคงรู้สึกว่เมื่อชีวิตยังไม่ถึงวันที่ถูกบังคับ ทำให้จึงต้องรีบร้อนหาข้อมูลและทำความเข้าใจมิติการเปิดเผยข้อมูลสังคม กิจกรรมหลายแห่งเผชิญแรงกดดันจากสังคมภายนอกที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม กิจกรรมที่หวังจะสร้างความสนใจให้พนักงานที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติด้วย ผู้ลงทุนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมให้ความสำคัญกับกิจการที่ดูแล ESG อย่างดี ซึ่งมีความเสี่ยงต่ำลง และเพิ่มโอกาสในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เมื่อนักบัญชีทราบความสำคัญของมิติสังคมแล้ว ขออนุญาตแนะนำแนวคิดของ WBCSD ดังนี้

WBCSD

ใน Megatrend 4 ประการ ที่ผลักดันการเปลี่ยนแปลงของโลก โลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงประชากรศาสตร์ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ธุรกิจจำเป็นต้องเข้าใจผลกระทบของ Megatrend ต่อโมเดลธุรกิจและการเปลี่ยนแปลงการทำงาน เช่น ลักษณะงานที่อาศัยทักษะดิจิทัลที่สูงขึ้น พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ ระบบการศึกษาที่เปลี่ยนไป การปกป้องข้อมูล การประเมินและการจัดการผลการดำเนินงานต้องบูรณาการกับทุนสังคมและทุนมนุษย์กับผลงานการเงินและสิ่งแวดล้อม

WBCSD ให้แนวทางสำคัญของการพิจารณาทุนมนุษย์ไว้ 4 ชั้นคือ การกำหนดกรอบขอบเขต การวัดค่า และการนำไปใช้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 4 ประการ คือ การขับเคลื่อนโดยบุคลากร ระดับ C ให้เกิดการปฏิบัติงาน การสร้างเครือข่ายทางสังคม ให้เกิดแนวคิดใหม่ ทำให้โลกร่วมมือกันและสร้างแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด การประสานทางเทคนิคให้เกิดความตระหนักรยอมรับ และปรับปรุงการทำงาน การทำให้สังคมสร้างคุณค่า

1. การกำหนดกรอบ WBCSD

กำหนดตามทุนสังคมและทุนมนุษย์ โดย OECD 2001 ให้นิยามทุนสังคม เครือข่ายพร้อมกันบรรทัดฐาน คุณค่าและความเข้าใจร่วมที่เอื้อความร่วมมือภายในและระหว่างกลุ่มต่าง ๆ และ Keeley 2007 ให้ความหมายของทุนมนุษย์ว่า ความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะในตัวบุคคลที่เอื้อต่อการสร้างความเป็นอยู่ที่ดีส่วนบุคคล ความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคม และความเป็นอยู่ที่ดีทางเศรษฐกิจ OECD มุ่งเน้น “ความเป็นอยู่ที่ดี” คือ คุณภาพชีวิต 8 ประการ คือ

“ความเป็นอยู่ที่ดี” คือ คุณภาพชีวิต 8 ประการ คือ

1 สถานะสุขภาพ

2 สมดุลงาน-ชีวิต

3 การศึกษาและทักษะ

4 ความเกี่ยวข้องกับเมืองและการกำกับดูแล

5 ความเชื่อมโยงทางสังคม

6 คุณภาพสิ่งแวดล้อม

7 ความปลอดภัยส่วนบุคคล

8 ความเป็นอยู่ที่ดีตามคุณพินิจ

ซึ่งขึ้นกับ “เงื่อนไขที่มีสาระสำคัญ” 3 ประการ คือ

1. รายได้และความมั่งคั่ง
2. งานและปัจจัยดำรงชีพ
3. ที่อยู่อาศัย “ความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอนาคต” ต้องรักษาทุนธรรมชาติ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ

2. ขอบเขต แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์

- 2.1.1 การระบุผู้รับผลกระทบของทุนสังคมและทุนมนุษย์เป็นบุคคลภายใน ทั้งฝ่ายบริหาร หน่วยงานภายในต่าง ๆ พนักงานและคู่ธุรกิจ และบุคคลภายนอก เช่น ผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน สังคม ชุมชน รัฐบาล หน่วยงานกำกับดูแล ผู้จัดหา ลูกค้า เป็นต้น
- 2.1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินว่าการตัดสินใจทางธุรกิจส่งผลต่อผู้รับผลกระทบอย่างไร

2.2 ขอบเขตและการประเมิน

- 2.2.1 องค์กร เขตภูมิศาสตร์ ระยะเวลา และห่วงโซ่คุณค่า ซึ่งขึ้นอยู่กับส่วนได้เสียของผู้มีส่วนได้เสีย ประสิทธิผลที่เป็นไปได้ของการจัดการประเด็นทุนสังคมและทุนมนุษย์ ที่มีลำดับสำคัญ ข้อมูลมีพร้อม
- 2.2.2 ระบุมุมมองคุณค่า การประเมินผลกระทบและความพึงพิง

2.3 การพิจารณาผลกระทบ/ความพึงพิง

- 2.3.1 การเรียบเรียงรายการผลกระทบและความพึงพิง
- 2.3.2 การจัดประเด็นทุนสังคมและทุนมนุษย์รายประเภท
- 2.3.3 การกำหนดเส้นทางผลกระทบและความพึงพิง
- 2.3.4 การจัดลำดับประเด็นทุนสังคมและทุนมนุษย์

3. การวัดค่าและคุณค่า

3.1 การวัดผลกระทบและความพึงพิง

- 3.1.1 การจับคู่กิจกรรมกับปัจจัยผลักดันและความพึงพิง
- 3.1.2 การระบุตัวชี้วัดที่คุณภาพดี
- 3.1.3 การเลือกตัวชี้วัดที่สมดุลและโปร่งใส
- 3.1.4 การรวบรวมข้อมูลเพื่อการวัดค่าและการกำหนดมูลค่า

3.2 การวัดค่าการเปลี่ยนแปลงสถานะทุนสังคมและทุนมนุษย์

- 3.2.1 การระบุการเปลี่ยนแปลงทุนสังคมและทุนมนุษย์กับกิจกรรมธุรกิจและปัจจัยผลักดันผลกระทบที่สัมพันธ์กับปัจจัยภายนอก
- 3.2.2 การวัดการเปลี่ยนแปลงทุนสังคมและทุนมนุษย์
- 3.2.3 การกำหนดลักษณะความเปลี่ยนแปลงทุนสังคมและทุนมนุษย์

3.3 การให้คุณค่าผลกระทบและความพึงพิง

- 3.3.1 การกำหนดผลที่ตามมาของผลกระทบและความพึงพิงและการยืนยันลำดับความสำคัญ
- 3.3.2 การเลือกประเภทของคุณค่าที่เหมาะสม ทั้งการกำหนดมูลค่าเชิงคุณภาพ มูลค่าเชิงปริมาณ และมูลค่าที่เป็นตัวเงิน
- 3.3.3 การเลือกเทคนิคการกำหนดมูลค่าที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ รายละเอียดและความเข้มงวด โดย
 - 3.3.3.1 เทคนิคการกำหนดมูลค่าเชิงคุณภาพ เช่น การสำรวจความคิดเห็น แนวทางการพิจารณา โดยร่วมแสดงความคิดเห็น การกำหนดมูลค่าโดยเปรียบเทียบ
 - 3.3.3.2 เทคนิคการกำหนดมูลค่าเชิงปริมาณ เช่น การวิเคราะห์ด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ การสำรวจที่มีโครงสร้าง การใช้เทคนิคชีวิตที่ปรับสุขภาพ
 - 3.3.3.3 เทคนิคการกำหนดมูลค่าที่เป็นตัวเงิน เช่น แนวทางใช้ข้อมูลตลาด เทคนิคความนิยมที่ผู้ให้สัมภาษณ์เปิดเผยความนิยม เทคนิคความนิยมที่ถามผู้ให้สัมภาษณ์ระบุความนิยม แนวทางประมาณมูลค่าต้นทุนผลกระทบ การโอนมูลค่า

4. การปฏิบัติ

4.1 การตีความและผลการทดสอบ

- 4.1.1 การสอบทานผลลัพธ์
- 4.1.2 การพิจารณาการคิดลดกรณีการกำหนดมูลค่าเป็นตัวเงิน
- 4.1.3 การทดสอบข้อสมมติที่สำคัญ
- 4.1.4 การระบุผู้รับผลกระทบ
- 4.1.5 การให้คำแนะนำเพื่อการดำเนินการ
- 4.1.6 การตรวจสอบความถูกต้องและพิสูจน์ยืนยันกระบวนการและผลลัพธ์การประเมิน

4.2 การดำเนินการ

- 4.2.1 การปฏิบัติและการดำเนินการเกี่ยวกับผลลัพธ์
- 4.2.2 การบูรณาการทุนสังคมและทุนมนุษย์สู่กระบวนการทางธุรกิจ ทั้งการวิเคราะห์ต้นทุน-ประโยชน์ การวางแผนและการกำหนดกระบวนการเชิงกลยุทธ์ ระบบการจัดการ
- 4.2.3 การกำหนดหลักการสำคัญของการประเมินทุนสังคมและทุนมนุษย์ภายในธุรกิจ

ข้อมูลเพิ่มเติมยังมีอีกมาก การศึกษาตั้งแต่ช่วงต้นด้วยแนวทางของหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ เพื่อปรับให้สังคมมีความเป็นอยู่ที่ดี หวังว่าจะมีประโยชน์สำหรับนักบัญชีในการเป็นคู่คิดของธุรกิจต่อไป สวัสดิ์

เผยแพร่ ณ วันที่ 29 ธันวาคม 2566